

Europos pasienio regionų piliečių aljanso deklaracija
Pasienio regionai – rytojaus Europos pagrindas

ES vidaus pasienio regionai užima 40 proc. jos teritorijos, juose gyvena 30 proc. ES gyventojų (150 mln. žmonių) ir dirbti į juos kasdien atvyksta beveik 2 mln. asmenų. Sukūrus bendrąją rinką ir Šengeno zoną pasienio regionuose atsirado daug galimybių ir šie regionai daugeliu atveju liovėsi buvę periferiniais ir tapo augimo vietovėmis.

Vis dėlto tebėra nemažai kliūčių. Pasienio regionuose gyvenantys piliečiai ir toliau susiduria su sunkumais savo kasdieniame gyvenime, tiek tada, kai reikia susirasti darbą, gauti sveikatos priežiūros paslaugas, kasdien važiuoti į darbą, tiek sprendžiant administracines problemas. Įmonės taip pat susiduria su jų augimą stabdančiomis kliūtimis, o vietos ir regionų valdžios institucijoms vis kyla iššūkiai, kai reikia užtikrinti gilesnį pasienio bendradarbiavimą, pavyzdžiui, tarpvalstybinį viešųjų paslaugų teikimą.

Šie iššūkiai tapo dar akivaizdesni per COVID-19 krizę, kai praėjus dešimtmečiams laisvo judėjimo per naktį buvo uždarytos sienos ir piliečiai ir įmonės pasienio regionuose susidūrė su rimtais sunkumais, buvo padarytas didžiulis neigiamas ekonominis ir socialinis poveikis. Todėl nepaprastai svarbu įveikti šias kliūtis, kad būtų galima sutelkti galimybes, kurias piliečiams ir įmonėms siūlo atviros sienos, bei imtis būtinų priemonių tam pasiekti ir išsaugoti net ir krizinėje situacijoje.

Kita vertus, reikėtų pažymėti, kad krizė paskatino daug bendradarbiavimo formų ir atskleidė pasienio regionų tarpusavio priklausomybę ir solidarumą – dabar tai reikia organizuoti ir stiprinti taikant Europos ir nacionalinę viešąją politiką visiškai atsižvelgiant į pasienio regionų ypatumus.

Mes, šios deklaracijos signatarai:

1. pabrėžiame, koks svarbus Europos Sąjungos integracijai yra pasienio bendradarbiavimo procesas ir atsižvelgiant į nepakankamą Europos teritoriniam bendradarbiavimui skiriamą finansavimą būsimu finansavimo laikotarpiu raginame siekti, kad **pasienio regionai vėl būtų sugražinti į Europos Sąjungos politinį ir teisėkūros dėmesio centrą**;
2. raginame ES **aktyviai įtraukti pasienio regionus ir pasienio grupes į Konferenciją dėl Europos ateities**. Europos pasienio regionai, Europos teritorinio bendradarbiavimo grupė ir euroregionai organizuos pasienio regionų viešąsias konsultacijas dėl Europos ateities, siekdami užtikrinti, kad į pasienio piliečių nuomonę būtų pakankamai atsižvelgta, ir mes raginame juos aktyviai prisidėti prie tarpvalstybinio bendradarbiavimo demokratizavimo organizuojant nuolatines tarpvalstybines tarybas ir tarpregionines parlamentines asamblėjas;
3. pabrėžiame, kad **pasienio valdžios institucijoms reikia atitinkamų galių, specialiai numatytų išteklių ir pagreitintų procedūrų**¹, kad jos pačios ir jų pasienio regionų grupės galėtų įveikti kliūtis įgyvendinant savo tarpvalstybinius projektus;
4. raginame Europos Parlamentą, Tarybą ir Europos Komisiją **užbaigti derybas dėl siūlomo Europos tarpvalstybinio mechanizmo reglamento**² ir užtikrinti, kad jis būtų priimtas. Taip pat prašome, kad panaši strategija būtų numatyta ES išorės sienoms;

¹ Kaip nurodyta 2019 m. sausio 22 d. Vokietijos ir Prancūzijos pasirašytos Acheno sutarties pasienio bendradarbiavimui skirtame skyriuje.

5. raginame ES institucijas, vietos, regionų ir nacionalines institucijas **pašalinti bet kokias teisines ir administracines kliūtis** judėjimo laisvei, tarpvalstybiniam darbui, bendroms viešosioms paslaugoms, pagalbos ir sveikatos priežiūros paslaugoms ir bet kokiam bendradarbiavimui, kuris būtų naudingas pasienio regionuose gyvenantiems piliečiams;
6. atsižvelgdami į nepakankamą valstybių narių ir teisėkūros galias turinčių regionų koordinavimą perkeliant ES direktyvas į nacionalinę teisę raginame **Europos Komisiją atlikti pasienio teritorinio poveikio vertinimus**, kurie ne tik nustatytų ES teisės aktų poveikį pasienio regionams, bet ir nepakankamo koordinavimo perkeliant ES teisės aktus į nacionalinę teisę poveikį pasienio regionams. ES teisės aktų perkėlimas į nacionalinę teisę turėtų būti papildytas įpareigojimu koordinuoti veiksmus su kaimyninėmis valstybėmis narėmis, kad nebūtų sukurtos naujos kliūtys;
7. raginame valstybes nares ir regionus **steigti pasienio observatorijas, kurios stebėtų pasienio integraciją, nustatytų ir pašalintų pasienio kliūtis**, ir užtikrinti bendradarbiavimą su nacionaliniais ir regioniniais kontaktiniais centrais, kad būtų galima keistis patirtimi ir aptarti problemas, kurios konkrečiame pasienyje iškyla vietos ir regionų valdžios institucijoms, piliečiams ir įmonėms;
8. raginame ES **sukurti veiksmingą tarpvalstybinių viešųjų paslaugų teikimo pagrindą, sudarant sąlygas tą pagrindą efektyviai įgyvendinti praktikoje**. Tai suteiktų aiškia pridėtinę vertę ES teritoriniam bendradarbiavimui, nes leistų vietos ir regionų valdžios institucijoms, taip pat valstybėms narėms remti Europos piliečius, gyvenančius kaimyninėse valstybėse, suteikiant jiems labai reikalingas paslaugas, kurių jie negavo arba negalėjo gauti savo pačių valstybėse narėse;
9. raginame ES institucijas ir valstybes nares **aktyviai įtraukti pasienio regionus į visus Europos žaliojo kurso, „Next Generation EU“ ir panašių plataus užmojo ateities politikos priemonių įgyvendinimo etapus**;
10. raginame ES institucijas **garantuoti minimalų pasienio bendradarbiavimo lygį pasaulinės, Europos ar regioninės krizės**, tokios kaip COVID-19, atveju. Šie teisės aktai taip pat turėtų garantuoti, kad vidaus sienos išliks atviros, pasienyje bus teikiamos viešosios paslaugos ir visiškai veiks bendroji rinka ir Šengeno erdvė. Šiuo požiūriu rekomenduojame ES lygmeniu priimti suderintus kriterijus, skirtus būsimų pandemijų ir visą ES apimančių nepaprastųjų situacijų valdymui, kad būtų galima išvengti fragmentiškumo, trukdančio veiksmingai reaguoti į krizes;

² COM(2018)0373.